ՊԱՏՄԱՆԴ

ԼՈՒՅՍԸ կը հրատարակուի քաղց ի կիրակի եւ Տօն օրերէ :

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ	ԿԱՆԽԻԿ Ցարեկան	Վեցամսեայ
Ե. Պոլսոյ համար	6 մէճիտ	3 մէճ.
Գաւառաց »	7 »	3 1/2 »

ՊԱՏՄԱՆԴ

ԼՈՒՅՍԻ վերաբերեալ նամակ եւ այլ գրութիւն պէտք է ուղղել առ խմբագիր-Տնօրէն Բ. Մ. ՓՈՉԱՃԵԱՆ, Կ. Պոլիս., Մէրճան Զարչը, Բիւրօի էֆէնտի խան 3րդ յարկ թիւ 1 :

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 2 դրուշ է. աւելի անգամներու համար սակարկութիւն կը լինի :

ԼՈՒՅՍ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

20 վարպ. **ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ** 20 վարպ.

Կ. ՊՈԼԻՍ 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԱԽԿԱՒԱԿ ԼՐԱԳՐԻ ՀԱԻՆԱԾ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ

Այս խորագրով հետեւեալ կարեւոր յօդուածը կը կարդանք «Ճերիւեէի Շարգիյէ»ի մէջ.

Թիֆլիզի «Կուկաս» անուն Ռուս Թերթին, իւր 229 թուով կաթոլիկոսական խնդրոյն վրայ մի յօդուած հրատարակած է, որոյ թարգմանութիւնն մեր ձեռքը հասած լինելով հարկ կը համարինք համառօտաբար դիտողութեան ենթարկել։

Սոյն յօդուածն կը խօսի Մակարի կաթողիկոսութեան կայսերական հաստատութեան չարժառիթներուն վերայ, ձանր ակնարկութիւններ կը պարունակէ Մատթէոս և Գէորգ հագելյոց կաթողիկոսաց և Մանկունի եպիսկոպոսի պաշտօնէութեան մասին և կը վերջանայ ստոյգ զրպարտութեամբ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի նկատմամբ։

Յօդուածին քանի մը մեղրաբանութիւնքն ինքնին կը մատնեն որ գրողն Հայ է և կասկած իսկ կայ թէ նա ինքն է Մելիք-Միհրապովը, որ 1884 թուականի կաթողիկոսական ընտրութեան ժամանակ վերագիտող կարգուած էր Ռուս կառավարութեան կողմէն։

Յօդուածագիրն Մակարի 75 ամեայ հասակէն իր խոհեմութիւնն և 25 ամեայ առաջնորդութենէն իր արժանաւորութիւնն հետեւցնելէն ղկնի՝ կսկսի քաստապարակել Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսները, որոնք իբր թէ օտար երկրացի և տեղական գործոց անտեղեակ լինելով՝ քանդած են ինչ որ իրենց նախորդն Ներսէս Աշտարակեցի չինած է. իբր թէ Էջմիածնի առաջն իսկ անհնամ թողած են, ինչպէս յայտնի կերեւի իւր արտաքին աւերուն տեսքէն։

Յօդուածագիրն ոյն կաթողիկոսաց Թուրքիայէն բերած խորհրդականներն ևս կը դատապարտէ և յատկապէս կը յիշէ Գեր. Մանկունին, որ իբր թէ ոսկւոյ ժամանակի մէջ եպիսկոպոսանալով՝ իր արարքով սեւ բիծեր թողած է Հայոց եկեղեցւոյ պատմութեան էջերուն մէջ. իբր թէ իւր անսահման իշխանութիւն ունենալուն աւթիւ չատ արժանաւոր եպիսկոպոսներ իր ձեռքով արտաւարած են և չատերն հալածուած են ոչ միայն ի կենդանութեան այլ նաեւ յետ մահուան՝ ինչպէս են Մխիթարեան Արել և Ալանեան Յովհաննէս արքեպիսկոպոսունք, որոնք Մանկունեան թեյադրութեամբ և ոչ իսկ եպիսկոպոսական թաղման արժանացած են։

Յօդուածագիրն կը յարէ թէ՝ Մատթէոս և Գէորգ կաթողիկոսաց օրով Ս. Էջմիածին խափտ կորուսած էր իւր յարգն առաջի աշխարհականաց, այնպէս որ՝ բաց ի հեռաւորներէն՝ նոյն իսկ Էջմիածնական ամբոխ պատանդանին մատ դրուած դիւղականներն խումբ խումբ կրօնափոխութեան դիմած են որոց նպաստած են ինչպէս Մատթէոսի բանադրանաց սպառնալիքներն, նոյնպէս և Գէորգի անխոհ և անչնորհք հանգիսաւոր լինելն։

Այսպէս եղած են, կը բացատրէ յօդուածագիրն, օտար երկրացի կաթողիկոսներն, և ի՛նչ կարելի էր ակնկալել այն անձերէն, որոց հայրենի օտար էր երկիրն, օտար էին վարք ու բարքն, օտար էին և սովորութիւնն ու օրէնքներն։

Հագելյոց կաթողիկոսաց պաշտօնավարութիւնն այսպէս սպեւտաբեր նկարագրելէն ղկնի, կնդրկացնէ յօդուածագիրն թէ հարկ էր ուրեմն որ Մակարի պէս տեղացի մը հաստատուէր, որոյ փորձառութեան և վարչական գործունէութեան մասին տարակոյսներ չլինէին։

Սակայն, կը յարէ յօդուածագիրն զարմանալի է որ այս անգամ եւս, չխրատուելով Մատթէոսի և Գէորգի տխուր օրինակներէն, Էջմիածնի Համաղգային ժողովն միաձայնութեամբ ընտրեց Թուրքիոյ Հայ եկեղեցականներէն՝ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսն Զմիւռնիոյ։ Թէեւ չը գիտենք, կ'ըսէ, թէ ինչ պատճառաւ Մակարն կայսերական հաստատութեան արժանացաւ այս անգամ և ո՛չ Մելքիսեդեկն, ինչպէս կ'արժանանային միւս միաձայն ընտրեալքն, բայց չեմք կարող չխոստովանիլ, կըսէ, որ Մելքիսեդեկի կենսագրական քանի մը տեղեկութիւններն այլապէս կերեւին։

Յօդուածագիրն յիշելէն ղկնի որ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսն կաւկասցի է, և Թիֆլիսի Ներսէսեան վարժարանի սաներէն, կը յաւելու իբր թէ նա նոյն Ուսումնարանի մէջ դաստիարակութեան պաշտօն վարած ժամանակ բաղաքականութեան կապած ուսած է. իբր թէ նոյն կապածն ուսած է նաեւ ի Պարտզիզ, և իբր թէ այս առիթիւ ի Տաճկաստան գաղթած է և անդ իւր հպատակութիւնը փոխելով և վարդապետացնալով մեղանչած է Ռուսիոյ օրինաց դէմ, որ կ'արգիլու իւր հպատակներուն օտարի ծառայութեան կամ պաշտօնի մէջ մտնել, իբր թէ Մելքիսեդեկ իւրայօրինակ հիերարխական պատմութեան մէջ Ռուսիոյ աերութեան դէմ գրած է, և այս ամեն ենթադրութիւններէն զկնի կը գտրմանայ թէ ինչպէս միաձայնութեամբ կաթողիկոս ընտրուած է, մինչդեռ, կըսէ, կարծեմ թէ այս պարագաները յայտնի պիտի լինէին Էջմիածնի ընտրողաց։

Այսպէս կը կնքէ յօդուածագիրն իւր դրուածքն, որ հիմնուած է լոկ ենթադրութեանց և չարակամութեանց վրայ, ինչպէս որ պիտի ապացուցանենք կարգաւ։

Ա.— ինչպէս կը տեսանեն ընթերցողք, յօդուածագիրն Մատթէոս և Գէորգ հագելյոց կաթողիկոսաց և ոչ մի բարի արարքն ու նշանաւոր գործքն կը յիշէ, և մենք չենք զարմանար քանզի նոքա այնպէս կը կարծեն թէ Էջմիածնի կաթողիկոսն բաց ի տեղական օրինաց և սովորութեանց գիտութենէն, ուրիշ պարտաւորութիւն չունի։ Նոքա այնպէս կը կարծեն որ ընդհանուր Հայոց ազգի Կաթողիկոսն Ռուսիոյ աերութեան լոկ մի պաշտօնեայն է կամ «չինովնիկն»։ Վայ ընդհանուր Հայոց Հայրապետութեան, եթէ այս է միայն նորա պարտաւորութեան սահմանն ու նշանաբանն։

Գ.— Յօդուածագիրն կը դատապարտէ կաթողիկոսաց օտար երկրէ խորհրդական առնելու սովորութիւնն, որով անշուշտ Էջմիածնի Հայրապետութիւնն մի մտանաւոր վանահայրութիւն կը նկատէ և ո՛չ թէ ընդհանուր ազգի հոգեւոր միութեան կեդրոնաւայր։ Սակայն կը զարմանանք թէ ինչո՞ւ միայն Դէորգի խորհրդական Մանկունին կը յիշէ և ո՛չ նոյնպէս Մատթէոսի խորհրդական Անդրէաս եպիսկոպոսն, որ ո՛չ միայն պատիւ բերած է Ս. Աթոռոյն, այլ և իւր հարստութիւնն իսկ վանքին թողած է և ո՛չ իւր մասնաւոր ժառանգորդաց, ինչպէս կ'ընեն ոմանք։

Դ.— Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի մանկան գրածներն զրպարտութեան և մատնութեան բարբառներ են, որոնք հնարուած են և կը կրկնուին մի միայն Միհրապովի պէս սարկամիտ օտարամնեցներէն. քանզի ով որ կարդացած է Մուրատեանցի «Եղիծ» անուն տետրակն, անշուշտ տեսած է այնտեղ Թիֆլիզի Ներսէսեան և Ղարապաղի եղիշեան բարձրագոյն վարժարանաց հոգաբարձութեանց պաշտօնական ջատագովութեան և շնորհակալեաց վկայագրերն, որոնք յայտնապէս ցոյց կ'տան թէ Մուրատեանց ո՛չ միայն կասկած յարուցած չէ, այլ և գրեթէ պաշտուած է բոլոր հասարակութենէն։ Այս անհնազանդ և անջինջ յարգանաց կենդանի ապացոյցն էր անշուշտ որ 1884ի ընտրութեան միջոցին Թիֆլիզէն հեռագրաւոր ստորագրութեամբ շնորհաւորութեան հեռագիր հասաւ Ազգ. Ժողովոյն որ և տեսանելի պիտի լինի Օրլոյ լրագրոյ մէջ, թողումք ներկայ թուականի եղածներն. իսկ այս անգամ ո՛վ չնչմարեց հրատարակուած շնորհաւորական հեռագրաց ցանկին մէջ Ղարապաղի Ուսուցչական խումբն, քահանայական ամբողջ դասն և Հայազգի քաղաքացիներն, որ ի դիմաց գաւառին Հայազգի բազմաթիւ ժողովրդեան՝ շնորհաւորեցէր Մելքիսեդեկի կաթողիկոսութիւնն, Թողումք մատնաւորներն։

Ս.յո՛, օտարամնեցներն, 25 տարի առաջ, երբ ուղեին Ռուսիոյ աերութեան ծառայութիւն մատուցանելու համար՝ Հայասէր մը կասկածելի ընէլ, գաղտագողի Ղուսերամիա կամ Բողոքականամիտ կը տարածանէին, և անշուշտ այս ընդոծերն անոնք էին որ ո՛չ կրօնք ունէին և ո՛չ Հայութիւն, 16 տարիէ աւելի է որ Մուրատեանց եկեղեցական պաշտօնեայ

---

(1) Կը պատմեն թէ Մելիք Միհրապով գրաքննիչն որպէս է Աւագ խանին, որ թելադրելով Պարսկատանէն Ռուսիա գաղթած է, կառավարութեան պաշտպանութեան ապաւինելով իւր հարստութիւնն ու կալուածները զհած է և ի վերջոյ պաշտպանութիւն չգտանելէն զատ՝ բոլոր գոյքն ձեռքէն խլուած է և ինքն մերթ-նալով իւր կեանքն կնքած է։ Տարակոյս չկայ որ եթէ այսօր Աւագ խանի կենսագրութիւնն իւր գրաքննիչ գաւակին յանձնուի, արդեօք ալ առաջգաստատուած լինի՝ պարձեալ պիտի միրատուի և կամ սեւաթոյր միրատուի. քանզի, ինչպէս կ'ըսեն, Միհրապովն որ իւր հօր խոկ կենսագրութիւնն կը միրատէ, միայն թէ չըսէ որ ինքն հայասէր է։

է, որպես վարդապետ, որպես եպիսկոպոս, որպես Առաջնորդ և այսօր որպես ընդհանուր ազգին ընտրուած, յատուկն կամ յորդորելի համարեցաւ, որ «Կաւկաս»ի յօդուածագիրին կը կրկնէ 25 տարի առաջ իր նմաններուն հնարուած մի ղեպարատութիւն։

Ե.— Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս արդէն հրատարակած է «Եղջ» տետրակին մէջ և յօդուածագիրը, իր մտանութենէն առաջ, եթէ ուզէր ստուգել Թիֆլիզի Նահանգական կառավարութեան անցագրական արձանագրութենէն, պիտի տեսնէր անշուշտ որ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս ո՛չ թէ «գաղթած» է (ինչպէս յօդուածագիրն), այլ միայն ճանապարհորդութեան եղած է Տաճկահայոց վիճակն ուսումնասիրելու համար, և երեսուներէմ գնացած ժամանակ՝ եօթի Ս. Պատրիարքի և միաբանական ժողովոյ թոյլտուութեամբ Տնօրէն Ուսուցիչ եղած է տեղւոյն Ժառանգաւորաց վարժարանին և ապա վարդապետացած, առանց երբէք մտքէն անցուցնելու թէ մի օր առիթ պիտի տայ նենգամիտներուն Ռուսական օրինադիրքին քօղը քրել և յօդուածներ յիշել, որ պատիժ կ՛սպառնայ օտարի ծառայութեան կամ պաշտօնի մէջ մնացողին, Զնմեկնելի է յօդուածագրի այս նենդամտութիւնը, քանզի Մատրասեանց Ռուսական քաղաքային կամ պետական պաշտօնեութենէն Տաճկի կամ մի ուրիշ տէրութեան նոյն օրինակ պաշտօնի մէջ մտած չէ որ Ռուսաց օրինաց սպառնալեաց ենթարկին։ Մատրասեանց Հայ ուսուցիչ եղած է Ռուսաստանի մէջ, նոյնն եղած է և յերուսաղէմ։ Իսկ նորա վարդապետութիւնն բոլորովին չէզոքացուցած է նորա քաղաքական վիճակին։ Բանզի վարդապետութիւնն այն կոչուի է, որով պարապուղուած է կոչուիլ երբեմն ուր պիտի կը կոչուին, այսօր ի Տաճկաստան, վաղն ի Ռումանիա, միւս օրն ի Հնդկաստան կամ ի Պարսկաստան։ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս իր վարդապետութեամբ օտարի ծառայութեան կամ պաշտօնի մէջ մըտած չէ, այլ իր եկեղեցւոյ ծառայութեան մէջ մնացած է, և Հայոց եկեղեցին մի է թէ՛ ի Ռուսաստան և թէ՛ յայլուր։ Նա յեսո ժամանակաց եպիսկոպոսացած է յԷջմիածին և դարձեալ իր Առաջնորդական պաշտօնն չարունակած է ի Տաճկաստան։ Եթէ յօդուածագիրն այսպիսի անհիմն առարկութեամբ կուզէ արդարացնել Ռուսիոյ կառավարութիւնն՝ Մելքիսեդեկի կաթողիկոսութիւնն չհաստատելուն համար, չատ և չատ կը սխալի. քանզի ո՛չ միայն Ռուսիոյ հողին ծանօթները, այլ բոլորովին անծանօթ օտարազգի Հայ եպիսկոպոսներն իսկ երկոց արժանաւորութեամբ կարող են կոչուիլ ազգէն ի գահ Էջմիածնի Հայրապետութեան։

Զ. Յօդուածագիրն Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի երկասիրած «եկեղեցական պատմութեան» անարատ տողերուն մէջ ևս չարժառիթ կը փնտռէ նորա կաթողիկոսութեան չընդունուելուն՝ Ռուսիոյ տէրութեան կողմէն. բայց կ՛անգիտանայ որ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս բանասեղծութիւն դրած չէ, այլ պատմութիւն, և բայց ի յօդուածագրէն ամեն բանիքուն մարդ գիտէ թէ պատմութեան նիւթերն արդէն կատարուած իրողութիւններէն կամ անցքերէն կը քաղուին. եթէ անստոյգ են, կարող են հերքուիլ ոչ թէ Միհրապովի պէս դրաքննիչներէն, այլ բազմահմուտ պատմագէտներէն, իսկ եթէ ստոյգ են, պատմագիրն իր սուրբ պարտքն կատարած է և ոչ ոք իրաւունք ունի վնաս թշնամանելու։ Մենք կը հաստատենք որ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս իր պատմութիւնն երկարաձգած ժամանակ մի միայն կէս նպատակի ունեցած է իր մայրենի եկեղեցւոյն ստոյգ պատմութիւնն աւանդել և ոչ երբէք այս կամ այն տէրութիւնն վիրաւորել, սակայն մոռնալու չենք որ պատմութեան դատաստանն անաչառ է և պատ-

[illegible] քրիստոնեայ [illegible] մարտութիւնն ծածկել և չողոքորթի կամ չողմարարի դեր կատարել։

Է.—Ինչպէս դիտած են ընթերցողք, Ռուսիոյ տէրութիւնն պաշտօնապէս և ոչ մի բառ հրատարակած է ընդդէմ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի, այլ միայն Հայ անուն կրող մտնաւոր փաստաբաններ են, որոնք օբէնագիտութեան բարձունքն կը թռին, քաղաքագիտութեան խորերը կը թափանցեն, կ՛ենթադրեն, կը մեկնեն, կը գուշակեն և Ռուսիոյ տէրութեան կողմէն կը խօսին։ Զենք հասկնար թէ ինչո՞ւ չեն թողուր, որ եթէ հարկ է, տէրութիւնն ինքն իրեն համար խօսի։ Արդեօք մտաւոր կազմակերպութեան մտան չունի՞ն այս ինքնակոչ փաստաբանները՝ այն ահռելի գործոն մէջ, ուրով եկեղեցւոյ գործոյ իրաւունքն ամենակոխ եղաւ, Աղդի հանդիսապէս արտայայտած կամքն ու ընտրութիւնն արհամարհեցաւ, և Հայոց եկեղեցւոյ ազատութիւնն սասանեցաւ։ Զարհուրելի է որ միշտ Հայերը կ՛երեւին տեսարանին վերայ, Հայ էր Մելիք—Միհրապովը որ պաշտօնապէս կուրանար, այլ ո՛չ—պաշտօնապէս կը փոխարէր 1884ի ընտրութեան ժամանակ ընտրողաց ականջին՝ ընդդէմ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի, մինչդեռ ներկայ թուականի ընտրութեան ժամանակ Ռուսաստդի Պրիբիլն և ոչ մի բառ կարտասանեը ընդդէմ որ և իցէ եպիսկոպոսի։ Դարձեալ Հայերը են որոնք Պօլսէն և Վիէննայէն կը գոլեն Միհրապովի փաստբութիւնն և կը պահարակեն Պրիբիլի աղնուութիւնն որ բացարձակապէս իր տէրութեան կամքը կը յայտարարէր։

Ը.—Յօդուածագիրն թէև կը խոստովանի թէ ինքն չգիտէ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի չհաստատուելուն պատճառն, բայց իր գրուածին բուն նպատակն է հասկնալ թէ Մելքիսեդեկ հաստատուած չէ՝ տէրութեան անհաճոյ անձնաւորութիւն լինելուն համար և անհաճոյ լինելն եւս ինքն է որ կը հնարէ և ոչ թէ տէրութիւնն։ Այո՛, յօդուածագրի պէս մարդիկն՝ որոնք ցայգ և ցերեկ կաչխատին հողուսոյ ու մարմնոյ տէրութեան հաճոյանալ, կարող են շատ բաներ հնարել, քանզի հնարելով է որ կը հաճոյանան։

Անհաճոյ բառն Պօլսոյ լրագրաց մէջ ևս սկսած է յեղյեղուիլ՝ անշուշտ առանց մտադրութեան. քանզի հաճոյականութեան պայմանն կամ ըստորոգելիքն նոր է որ կը լսուի կաթողիկոսական արժանեաց նկատմամբ։ Սակայն յայտ է թէ մենք երբ կաթողիկոս կ՛ընտրենք, ո՛չ թէ զօրապետ կամ նախարար կընտրենք, այլ եկեղեցւոյ Հովուապետ և սիրոյ ու խաղաղութեան պաշտօնեայ։ Մենք չատ կը նուաստացնեմք մեր կաթողիկոսաց և առ հասարակ եկեղեցականաց կոչումն, երբ կարծենք թէ նոքա փոխանակ օրինաց, իրաւանց և արդարութեան պաշտպաններ լինելու, մարդկանց հաճոյակատարներ կամ կամակատարներ պէտք է լինին (2)։ Ընդհակառակն կան շատ պարագաներ որ նոքա իրենց կոչումն փառաւորելու ու իրենց պարտքն անթերի կատարելու համար ոչ թէ «հաճոյ», այլ «անհաճոյ» պէտք է լինին։ Այս կերպ անհաճոյ լինելն մեծ պարծանք է եկեղեցականին։ Սոյդ է որ հակառակորդք տարբեր գոյն կուտան և չեն խտտուիլներ, բայց մենք կը հաստատենք թէ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսին չհաստատուելուն միակ պատճառն է իր անհոգն և անպայման սէրն առ իր Աղգն և եկեղեցին։ Կայ ուրեմն ժամանակ, որ մարդոյ անմեղ սէրն և անձնուիրութիւնն իսկ անհաճոյ կերեւին յայս մարդկան։ Սակայն պէտք է որ եկեղեցականին նշանաբանն միշտ Պօղոս առաքելոյն խօսքն լինի. «եթէ մարդկան հաճոյ լինէի, ծառայ Աստուծոյ ոչ էի։

Կ. Պոլիս 9 Հոկտ. 1885։

* * *

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Վեհ. Սուլթանն Ս. կարգի Մեճիտիէ պատուանշան շնորհեց Աթէնքի նորընտիր դեսպան Ակեահ էֆէնտիին։

—Անգլիական գեսպան Մըր Ոիլեամ Հուայթ և Սպանիական դեսպանն չարաթի օրը Բ. Դուռն երթալով, տետակցեան Մեծ-եպարքոս Բարձր. Քեամիլ փաշայի և արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշայի հետ։

—Աբդուլ Նաւարանին մէջ չինուած կայսերական Ջրաթի մզկիտն, իր ոսպատպինութիւնն տարտած չլինելով, երէկ մայրաքաղաքիս նահանգապետէն մեկնեցաւ ի Կիլիա։

—Մեծ տէրութիւններէն միայն երկուքը դեռ չեն պատասխանած Բ. Դրան վերջին շրջաբերական ծանուցագրին, որ ի դեսպանախորհուրդ կը հրաւիրէր մեծ տէրութիւնները։ Միւս չորս տէրութիւնք հաստատական պատասխան տուած են Բ. Դրան հրաւէրին, սակայն դեռ չպատասխանող երկու տէրութեանց պատասխանն ալ այսօր կ՛սպասուի։

Կ՛ըսուի թէ արտաքին գործոց նախարար Սայիտ փաշա և Պետական խորհրդոյ նախագահ Ազիզի փաշա Օսմ. պատուիրակ պիտի նշանակուին Դեսպանախորհրդոյ մասնակցելու համար։

—Նախարարաց խորհուրդն, իր երէկի տոլմայական նստին մէջ, դլխաւորաբար զբաղեր է Օսմ. կայս. գանքային ձեւակերպ կնքելի փոփոխութեամբ, որ 550,000 ոսկի որոշուած է։

—Պէրլինի նորընտիր դեսպան Թէվֆիք պէյ վաղը վառնայի ճըզթամաւոյ մայրաքաղաքէս պիտի մեկնի յիւր պաշտօնատեղին։ Ն. Վեհափառութիւն երէկ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատունն երթալով, տետակցեաւ Տատեան վ.եմ. Բարութիւն էֆէնտիի հետ։

—Պէրլինէն հոկտ. 19 թուով կը հեռագրեն. «Աստ հաստատ տեղեկութեանց նայելով, Բուամելիի չարժումն երկու նպատակ ունէր համատարած մանաւանդ մտաց մէջ. այն է Ալէքսանդր Պաթէնպէրկի իշխանին գահընկեցութիւնն և Միլան թագաւորին կրծանութիւն յառաջ բերել։

—Աթէնքի Օսմ. նորընտիր դեսպան Ակեահ էֆ. ուրբաթ օրը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունենալէ յետոյ, մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ յիւր պաշտօնատեղին։

—Լոնտրայէն կը գրեն թէ, Անգլիոյ գահաժառանգ Կալլէսի իշխանին ուղեւորութիւնն ի Վիէննա լոկ զբօսական ուղեւորութեան մը հանգամանքը չունէր։ Ն. Բարձրութիւնն աշխատեր է Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջև կարծեաց անհամաձայնութիւնը թեթևցնել, և ասոնց մէջ յաջողեր է։

—Եւրոպիոյ մէջ տպակալ աշխատասիրուած քարտէսներ, որք Արեւելեան Բուամելին Պուլկարիոյ հետ միացեալ կը ներկայացնեն, բարձրագոյն հրամանաւ գրաւուեր են Ափրիանապոլսոյ մէջ։

—Դիւանագիտական սովորութեանց համաձայն, Բ. Դուռն Պարսկական կառավարութեան հաստատութիւնն յանդրեց Գէկիրատի նախորդ Օսմ. դեսպան Խալիս պէյի Թէհրանի դեսպան անուանման համար։

—Թարիք լրագիրը կը ծանուցանէ թէ, Եգիպտական գործոց նկատմամբ Բ. Դրան և Անգլիական կառավարութեան միջև դրացած հաշտարարութեան պայմանագիրը չաբաթ օրը կնքուեր է և Բ. Դուռն կայսերական Քամիսէրը դեռ չէ նշանակած և կը կարծուի թէ այսօր վաղը պիտի նշանակուի կայսերական հրամանաւ։

—Մայրաքաղաքիս Պուլկարական դործակատարը չաբաթ օրը երկար տետակցութիւն մը ունեցաւ արտաքին գործոց նախարար Բարձր. Սայիտ փաշայի հետ։

—Ռուսիոյ կայսրն ու կայսրուհին հոկտ. 6/18ին մեկներ են Քոբընհակէն, և այս պահուս Բեռլըսպուրկ հասած պէտք է լինին։ Զարն աչքէ պիտի անցուներ Պալթիկ ծովու նաւահանգստաց ամրութիւնները։ Այս օրերս մեծ խորհուրդ մը պիտի գումարուի ընդ նախագահութեամբ Զարին։ Բայց ճիշդ չէ այն լուրը թէ հուչակաւոր իկնաթիեւ զօրավարն ալ ներկայ պիտի գտնուի այս խորհրդին։

—Զէթինէէն եկած հեռագրեր կը հաստատեն այն լուրը թէ, Գաբատագի իշխանապետութիւնն ևս որոշած է ի դէն կոչել իւր բանակը։ Դժուարին է գուշակել թէ Մեծ Լեռան վեհապետն ի՛նչ բանէ կը վախնայ և որո՞ւ դէմ պատերազմի կը պատրաստուի։ Բայց կ՛երեւի թէ Սերպիոյ բանած ընթացքն է որ դինուելու յորդորած է զԳարաւտաղ։ Կը հաստատեն թէ Զէթինէէի աւստրիական դեսպանն և Շ.քոտարայի աւստրիական հիւպատոսը աեղեկութիւն

(2) Կ՛երկնչիմք որ մի գուցէ չատ եպիսկոպոսութիւնք՝ հաճոյանալով կաթողիկոսութեան հասնելու համար՝ ամեն պարտք ու իրաւունք մոռնան։ Այս տխուր երեւոյթն արդէն սկսաւ երեւիլ։ քանզի հրատարակութեամբ Պօղոս լրագրի մը մէջ թէ Պարսկաստանի և Հնդկաստանի առաջնորդ Գրիգորիս եպիսկոպոսն որ Տաճկաստանցի է՝ Մակարի կաթողիկոսութեան լուրն առնելուն պէս՝ սկսած է նոր Ջուղայի մէջ (ի Պարսկաստան) գոհաբանական մաղթանքներ կատարել Ռուսիոյ կայսեր համար, որ վՄակար հաստատած է։

ունէին ինչ ինչ խորհրդաւոր բանակցութիւններէ, զոր ժամանակէ մը ի վեր Գարատաղ կը չարունակէր դաշնակիցներ գտնելու համար։ Ամէն պարագայի մէջ տարակոյս չկայ թէ, Սեւ Լեռան պատերազմարուեստական զօրքնուէմը՝ մեծ տերութեանց յանդիմանութիւններուն չափ՝ նպաստած է Մխլան Թագաւորին եռանդն հանդարտեցնելու։ Սա վախնալով որ երբեք կրակներու մէջ կը բռնուի, այն է՝ մի կողմէ Գուլկարական, մի կողմէ Օսմանեան և միւս կողմէ Գարատաղեան զօրաց կողմէ, խոհեմութիւն համարեր է ոպատել դեսպանախորհրդոյ սրոշման։

—Ծանուցուած էր թէ, Գուլկարիոյ իշխանը մտադիր էր յատուկ պաշտօնով մայրաքաղաքս դրկել նոյեմբր սրտաքին գործոց նախարար Գ. Սմիոլովին, Մօնթէօրի մտնաւոր անդրկութեանց նայելով, Գ. Սմիոլովի Գուլա չպիտի գայ, զի Բ. Դուռը ծանուցանել տուեր է Ալէքսանդր իշխանին թէ, Գ. Սմիոլովի պաշտօնը չկրնալ որ ի է օգուտ ունենալ ներկայ քաղաքական պարագայից մէջ։

—Նէոլոգոս կը ծանուցանէ թէ մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք դրկուած են Ադրիանուպոլիս, և թէ մեծ փութալանութիւն մը կը տիրէ արքունի նաւարանաց մէջ։ Ամէն ինչ պատրաստ է 4-5 ուր մէջ 10 մարտանաւեր սպառազինելու համար, և սակայն դեռ ոչ մէկ զրահաւորի սպառազինութիւնն ամբողջացած է, Նոր զօրքեր կ'ոպատուին ի Տէեմ-Ազզաճ։ Անցեալ չաբթու 25 մեշա զօրք հասած են անդ և ուրիշ 7 մեշաներ ալ, հետեւզօրք, Ադրիանուպոլիս դրկուեր են։ Մէն մի մեշա 750 հոգիէ բաղկացեալ է Հէնրի Մարթինի հրացաններով զինեալ։ Մուսթաֆա փաշային մէջ համախմբուեալ զօրաց թիւն այս պահուս 30,000ի կը հասնի, բայց կը կարծուի թէ այս թիւը քիչ ատենէն պիտի կրկնապատկուի։

—փիլիպէէն մանուսր նամակներ կը ծանուցանեն թէ, Արեւելեան Րումելիի առաժամեայ կառավարութիւնն յոյժ տագնապալից կացութեան մը մէջ կը գտնուի Ռուսիոյ ընդհատքին յանկարծական վոռնոմանն առջեւ։ Տօքթ. Սմիրնաքի և իր կուսակիցք բնաւ չեն վարանիր յայտարարել թէ, իրաւունք ունին իրենք զերեզք մնտնեալ համարելու, վասն զի երբէք յեղափոխութիւն չէին յարուցաներ, եթէ պատճառ չտեսնային կարծելու որ մինչեւ վերջը պետի պաշտպանուէին Տանուսրեան մտնաւորդոյ կողմէ։

—Սոֆիայէն կը հեռագրեն թէ, Գուլկարիոյ իշխանապետութիւնը մեծ տերութեանց ուղղեալ ծանուցագրով մը իմացուր է որ տերութիւնք վեհ. Սուլթանին քով միջնորդեն, որպէս զի բարեհաճի ընդունիլ Արեւելեան Րումելիի և Գուլկարիոյ բնակչաց բազձանքը, վասն բացնելով այս երկու երկիրներուս միութիւնը։

— Սիւլէյմանիեի թաղը գտնուող ազկանց դեղարուեստից վարժարանն այս գիշեր իւր մէջէն բռնկելով ամբողջապէս այրեցաւ։

—Հնդկաստանի փոխարքայ Լորտ Տրֆրինի կողմէ Գիրմանիոյ Թագաւորին ուղղեալ վերջնագիրն կը պահանջէ որ անգլիական Գիրմանիոյ կառավարիչն արժանավայել պատիներով ընդունուի, և թէ անգլիական «Գալէյ-Գիրա Գրմբէնի» ընկերութեան դէմ ամեն անօրինութիւն դադրի մինչեւ որ անգլիական ներկայացուցիչը քննութիւն մ'ընէ յիշեալ ընկերութեան և Գիրմանիոյ Թագաւորին միջեւ կեցող վէճին վրայ։ Երրորդ, Թիպօ Թագաւորը պէտք է հատուցութիւն տայ անգլիական գործակատարի մ'ի Մանտալէյ բնակելուն համար, եթէ այս առաջարկներն չընդունուին, Անգլօ-Հնդիկ բանակը անմիջապէս պիտի գրաւէ Գիրմանական երկիրն, առանց ուրիշ պատրարութեան կամ պատերազմի հրատարակման։

ՀԵՌԱԳԻՐ

Վիէննա 24 հոկտ.

Աւստրիոյ կայսրն, Գատաւորականութեանց ժողովոյ նախագահներուն մէկ բանախօսութեան պատասխանելով, յայտարարեց թէ, մեծ տերութեանց հետ Աւստրիոյ յարաբերութիւնք յոյժ բարեկամական են, և թէ Գրէմսկիէի տեսակցութեան նպատակն ո՛չ միայն վեհապետաց միջեւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել, այլև խաղաղութիւնն ապահովել էր։ Ն. Վեհափառութիւնն հաստատեց թէ տերութիւնք պայքանեան Թերակղզոյ մէջ իրաց օրինաւոր վիճակը վերահաստատելու կ'աշխատին միաձայնութեամբ, և թէ իրաց նախկին վիճակին խանգարմամբ փողովրդեան անդորրութիւնը վտանգուած է, և իր խօսքն աւարտելով ըսաւ թէ, կառավարութեան առաջին պարտականութիւնն է խաղաղութիւնը պահպանել և Աւստրօ-Հունգարիոյ չահերն անվթար պահել։

Փարիզ 24 հոկտ.

Ֆրանսական կառավարութիւն հաւանութիւն տուաւ Բ. Դրան առաջարկած Դեսպանախորհրդոյն։

ԱՋԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Երուսաղէմի Միաբանութեան Ընդհ. ժողովոյ պատրաստած Գատրիարքական ընտրելեաց ճօթնանուն ցանկն այս առաւօտեան թղթակերով ի Պատրիարքարան հասաւ։ Ցանկին մէջ առնուած են Ամէն. Բարութիւն Պատրիարք, Գեր. Միմէօն Սրբազան, Ռուսոսթոյ առաջնորդ Գեր. Ներսէս Սրբազան, Գեր. Երեմիա եպիսկ Տ. Սահակեան, Գեր. Աստուածատուր եպիսկ. Յովհաննէսեան, Ռուսաստանի նուիրակ Մամբրէ վարդապետ Մարկոսեան և Ղեւոնդ վարդապետ Մաքսուտեան։

Մամբրէ վարդապետ՝ Օտէսա կը գտնուի այս միջոցիս, իսկ Գեր. Սահակ վարդապետ, իբր նուիրակութեան պաշտօնն արդէն լրացուցած լինելով, ամէն մը կը վերադառնայ ի Պօլիս։

—

Վանայ նախորդ հիւպատոս կամսարական պէյ՝ ընկերակցութեամբ Պ. Գրիգոր Նիկոլեանի հինգշաբթի օրն Ամէն. Ս. Պատրիարք հօր երկրորդ և վերջին այցելութիւն մը տալով, կաթոլիկական խնդրոյ վերջին երեւոյթին վրայ բաւական խօսուեր է։

Ն. Վսեմութիւնը չաբթի օրը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս իբր պաշտօնատեղին։

—

Ամէն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Պէօյիւք-Տէրէ երթալով, այցելութիւն տուաւ Բարձրապատիւ Աբրահամ փաշայի, և գիշերն հիւրընկալեցաւ Փանոսեան Մեծ. Գէորգ էֆ.ի տունը։

—

Բնիկ Զէյթունցի Գրիգոր վարդապետ Սրապեան և Ցարութիւն էֆ. Զաքրեան, այս ալրքան օրն յատկապէս Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Ռեսամիլ փաշայի պատրաստն երթալով, շնորհաւորած են Նորին Բարձրութիւնն, և յանուն Զէյթունի Ժողովրդեան ջերմ շնորհակալութիւններ յայտնած են բարեխնամ կառավարութեան՝ հայցակարօտ հրկիզեալց պարգեւած նպաստից համար։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսը սիրալիր ընդունելութիւն ըրած է այս երկու վաղաժամօթ Զէյթունցիներուն և տեղեկութիւններ հարցուցած է Զէյթունի այժմու վիճակի մասին։

—

Ամէն. Երիմեան Հայրիկ երէկ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Խաս-գիւղի Ս. Աստիանոս եկեղեցւոյն մէջ, ուր մայրաքաղաքիս ամեն թաղերէն խուռն բազմութիւն մը դիմած է։ Ն. Ամենապատուութիւնն հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ։

—

Նոյնպէս Գուսալի առաջնորդ Գեր. Տ. Բարթուղիմէոս Սրբազանն, երէկ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատոյց Ռերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցւոյն մէջ, ուսն Պալեան գերդաստանի յաղորդութեան և հանդիսաւոր հոգեւոց Շաքարեան ընտանեաց ննջեցելոց։ Ն. Սրբազնութիւնն իմաստալից քարոզ մը խօսեցաւ, բնաբան ունենալով «սիրա և գործ»։ Ժողովրդեան սուսար բազմութիւն մը նեաւկայ էր։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Գալաթիա, 14 հոկտ.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐՃԵԹԳՔՈՑ

Սամ Գօնս. (մեացեալ) գ. կ. գոց.		15	21
» » բացուեցաւ		15	14
» » կէս օրին		15	14
Եգիպտ. մեացեալ	71	50	
Արեւելեան երկաթ.	ֆր. 34	25	
Թրամուէյ	270		

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	ղրչ	100	
Անգլիական »	»	110	8
Գալլիական »	»	87	26
Հոլ	»	90	15
Գրմմից	»	51	10
Գառասն թուղթ	»	9	25
» արծաթ	»	39	10
Ֆլորին	»	8	25
Մէճիտի ստրլ.	»	108	3
Բանկ մէճիտ	»	104	35
Մանր »	»	100	
Վեցնոց	»	102	30
Հինգնոց	»	102	30
Մէքսիկ	»	98	10

խել՝ հանդուրժ կամ սկզբունք փոխելու պէս բան մ'է, սր սկզբունքն այսօր կամ վաղն ինձ չհասկցա լինի՝ նմա կը փարիմ, և զայն կ'ընտրեմ իմ կենաց ուղղութեան դիծ։ Ատեն մը հարկ էր Պապագաւան մնալ՝ դիւրաւ ուսումն և կրթութիւնն առնելու համար՝ հռչակաւոր Հայ վանքի մը մէջ. յետոյ հարկ եղաւ Լուսաւորչագաւան լինել, փարիզի մէջ նոր վիճակ մը հաստատելու փառասիրութիւնն յագեցնելու և Աթթացիներէն վրէժ և Մուրատեան վարժարանը անչքացնելու սիրը լուծելու համար. Վանական ու կրօնական վիճակը թողելու հարկ մը տեսի, որպէս զի ամուսնանամ, զի հարստութիւն դիզելու մեծ տենչ ունէի, և հանճարն ու գանձ ի գ՛ործ իրարու հետ հաշտ և աջակից պահել աշխատեցայ, միշտ մէկ ձեռքով չհասածս միւսով մոխեցի։ Պէտք էր ճոխ իշխանուհւոյ մը ձեռքն առնել, անոր սրտին ու գանձուն հետ, սիրոյ և ոսկւոյ անապատ հանք մը ունենալով, տիրել նաև աշխարհի։ Իսկ գժգոհ եմ կէս մը, զի աշխարհի մէջ վերջին և միակ փափաքիս ու նպատակիս հասած չեմ դեռ։

—Ի՞նչ է այդ փափաքն, Գերապայծառ Տէր, յարեց Էրմա։

—Իմ սրտակիցս, հարապատս՝ Խորէնն՝ Պօլսոյ Պատրիարք, Էջմիածնայ Կաթողիկոս կարգել, և անոր Պատրիարքութեան ու Կաթողիկոսութեան չնորհիւ ուր ուրեմն իշխան և տէր լինել Կիպրոսի, սր մեր նախնեաց ժառանգութիւնն է, ըսաւ՝ հին դպրոցայ Սալմոսի կամ

այլազգի բարեկամաց պատուասիրական այցելներն։

Աւետարանական, քաղաքական և եղանակի խորհրդաւոր դուգադիպութիւն մը՝ Հայ անուանով ծանօթ բոլոր ազգային երեսպակենցաղ վաճառականները, քաղաքագէտները, գործասէրները, որոց չառերն այլ և այլ կառավարութեանց քով ներկայացուցչի պաշտօններն եւս կը կատարէին, և այլ բազումք՝ զբօսանաց կամ օդափոխութեան և կամ անձնական գործոց պատճառաւ Եւրոպայի սիրտը կազմող այս մայրաքաղաքին մէջ հաւաքած էր։ Էրմա զոյգ ամենուն հետ ծանօթացաւ, և միշտ սեղանակից, մտերմակից, զբօսակից եղաւ։ Էրմա այ եւս աւաւել քան դիշխան որ չհայր և ճոխապանծ կենցաղ մը կը վարէր, զի հոգարաւոր ոսկիներու գանձապետ մ'էր, այնպէս որ Լորտ Պայրընի պէս՝ կենաց բոլոր վատնմութեան բաժակն ցիրուբար քամեց, և Եւրոպական ախտաւորի մը պէս՝ Եւրոպայի բոլոր նշանաւոր և անշնան վայրերն Եւրոպացիի մ'աւելի դիւրութեամբ չրջագայեց։ զի ով որ չատ ոսկի, ճարպիկութիւն, իմաստութիւն ունի՝ նա ամենակարող երրորդութիւն մ'է, ուր ալ լինի՝ միշտ կը պաշտուի։

Եւրոպական քաղաքին քերթողներու, իմաստասէրներու, դիւանագէտներու, իշխաններու, իշխանուհիներու այցելութիւնները կ'ընդունէր Էրմա։ Հին Հռովմայեցի զօրապետի, հիւպատոսի, պարկիկի ազարանին և սեղանին

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԻԱՆԴԻՆ ԲԱՐԵԿԱՄԸ

Ի Տ-ԲՆ. Ս. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆԷ

Մոյն գործոյն մէջ, որ առաւել քան 400 էջերէ բաղկացեալ է, հեղինակն ամփոփած է այն ամեն ծանօթութիւնները, հրահանգները ու պատուէրները, որք հարկաւոր են հիւանդացի պէտք եղած ընտանեկան խնամքները կատարելու, բժշկական զանազան դեղօրայքն պատշաճապէս գործածելու և մանաւանդ յանկարծական պատահարաց միջոցին հարկ եղած անմիջական դարմանները տալու։ Մոյն պարունակութեամբք մեծ ծառայութիւն մը մատուցանել կրնաւած է ան Հայ բնտանեաց մէջ որոյ բազումք զուրկ լինելով այսպիսի առաջնորդ մը, կը գործեն յանձախ թերութիւններ և սխալներ, որք յետոյ մեծ ազեաից պատճառ կը լինին։

Կեդրոնատեղին է Արամեան գրբատունը, կը ծախուի բոլոր Հայ գրավաճառաց և Գ. վայրի քով ի Բերա։ Գին 1 մէճիա։

ՄԱՆՈՒԷԼ Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅԱՐԵՆԱԿ

ԳԱԻԱՌՈՍ

Արեւելեան Տաճկաստանի

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Սաբէն և Զօրէն, Հնէն և Նորէն

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏՆՈՑ

Մասն Ա. Բ. Գ. (աստղաւ)

Հայարնակ գաւառաց բնդհ. նկարագրութիւնն, տեղագրութիւնն, աշխարհագրութիւնն, չէն և ամայի վանօրէից նկարագրին, աւանդութիւնք և այլ նիւթեր պարունակող Ազգ. գործ մէ է, ամենակարեւոր և հետաքրքրական, գրուած չրջահայեաց և չատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայոց յանախակի վերծանութեան։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով կեդրոնատեղին է Պոլիս Պահճէ—գափու հացագործի փոան դէմ Գ. էֆ. Ձոնեանի վաճառատուն, թիւ 11։

Գին — Ա. և Գ. մասերն 8 ական, իսկ Բ. Մասն 10 դահեկանի։

Վարժարանաց համար դահացուցիչ զեղչ կը լինի, և յանձնարարութիւնք ճշդիւ կը կատարուին։

ՈՒՂԵՑՈՒՑ

ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ

Ի կեանս առանին և ընկերական

Թարգմանեց ի Գերմաներէնէ

Մ. Կ. ՆԱԶԻԿԵԱՆ

Անդամ արտաքին թղթակցութեան դիւանի ի Դուռն Սպարապետութեան

—o—

Պարտականութիւն։ —Այցելութիւնք, այցետոմս։ —Խօսակցութիւն և ընկերային վարմունք։ — Կարդադրութիւն կոչնքի։ — Սեղանի սովորութիւնք։ — Պարահանդէս։—Խաղ։ —Կանանց՝ ի ճանապարհորդութեան, օտար տանց մէջ օթեւանած առեն ունենալիք վարմունքն և պարտիք հիւրընկալութեան։ —Քաղաքավարութիւն։— Ընկերային յարաբերութիւնք օրիորդաց ընդ արս։ — Վայելուչ առն մը կամ կարասեաց կարգադրութիւնը։ —Արդուզարդ։ գաղանիք արդուզարդու։ —Հանդերձասենեակ։—Վարսւմնք՝ ծառայից հետ։ — Նամակագրութիւն տիկնայց։

Կը գտնուի նաեւ ի Բերա Պ. Վայրի գրատունը, Ղալաթիա Ց. Արշակ էֆէնտիի վաճառատունը, Պահճէ գափու Ղրաւաճառ Պօղոս աղայի խանութը և Հայ գրավաճառաց քով։

Վաճառումն կեդրոնատեղին է, Պալտըզլանեան Տպարան, կ. Պոլիս, Բիզա վայրա խան թիւ 3։

Գին 10 ղուրչ։

ԱՂԵՔՍ. Գ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՇՈՂԵՐ ՈՒ ՑՕՂԵՐ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

Ճոխ և զարդարուն տպագրութեամբ, 40ի չափ մեծ և փոքր ընտիր պատկերներով և վայրկեան թղթի վրայ։

Պարունակութիւն. Նախաբան. — Նահակ Օտեան վաեմ. Գրիգոր էֆէնտիի առ հեղինակն։ Մանկանց համար բարոյական և իրատական գողարիկ քերթուածներ, հատընտիր թարգմանութիւնք վիրթոր Հիւկոյէ.—Վէպառակներ, վիպակներ և հրահանգիչ բաղմաթիւ առակներ, և այլն և այլն։

Կը գտնուի դրատաճառ Գալաֆթեան և Արամեան էֆէնտիներու քով, Ղալաթիա՝ թղթավաճառ Սրշակ էֆէնտիի, և Պահճէ-գափու՝ սուճի Պօղոս և Յակոբ աղաներու քով։

Ի գին 10 դահեկանի

ԳՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՒ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

(Նոր տրամբեամբ)

Մասն Ա.

Ո Ճ

Հանդերձ քառագիտական և մտամարզական վարժութեամբք

Յանձնարարեալ յՈւսումն. Խորհրդոյ Ազգ. կեդր. վարչութեան

Ցօրինեաց ՄԻՀՐԱՆ Պ. ԱՍՐԱՆԱԶ

Ո—սուցիչ

Հայկական լեզուի և Գրագիտութեան

—o—

Ա. Հատոր դին 10 ղրշ
Բ. » 10
Բանալի 15

Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր դրատաճառաց, կամուրջի գլուխը՝ Ղրաւաճառաց և Ղալաթիոյ կողմը թղթավաճառ Ց. Արշակ էֆէնտիի քով։

Կեդրոնատեղին է Պահճէ-գափու, Համիտիյէ ճաւուշի, Ց. Աբամեան և Ընկ. դրատունը։

Դպրոցաց համար 0/0ին 10 զեղչ։

ՍՓՓԱԾՈՑՑ

Գրեց ՇԻՒԻՆ Ս. ՏԻՒՍԱՐ

«Մայտա»ի ապնուափայլ հեղինակուհւոյն երկրորդ գործն է այս վէպն որ գեղեցիկ տպագրութեամբ ի լոյս ընծայուած է՝ ձեռամբ Ց Զինճիրճեան էֆէնտիի։

Կը վաճառուի ամեն գրավաճառաց քով ի գին 20 ղրուշի և կեդրոնատեղին է Զինճիրճեան գրատունը։

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

ԿԱՄ

ՍԻՐՈՒՆ ԶԲՕՍԱՐԱՆ

ՄԱՆԿԱՑՑ ԵՐԵՔՈՑԴ ԳԻՐՔԸ

Ցե Գեղեցիկ պատկերներով զարդարուած

Սոյն դատագիրքը ասկէց առաջ հրատարակեալ ՔԵՐԱԿԱՆ կամ ՄԱՆԿԱՆՑ ԳՐՔԻՆ Լ. մասն է. և կը պարունակէ՝ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առածներ, առակներ և փոքր պատմութիւններ։

Գինն 2 դահեկան

Կը վաճառի Մարգարեան գրատունը, Մերճան փողոց։ Դպրոցաց համար 0/0 15 զեղչ կը լինի։

ԱՌԱՋԻՆ ԳԻՐՔ

ԳԱՂԻԵՐԷՆԷ Ի ՀԱՅ

ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ի ՊԷՏՍ ԱԶԳԱՑԻՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԱՑ

Ցօրինեց

Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Գ. ՊԱՂՏՏԱՏԼԵԱՆ

(Արամեան)

Սոյն դատագիրքն պատրաստուած է բոլորովին նոր ևգիպտացոյց դրութեամբ մի, որ կուգայ մեր ազգային վարժարանաց մէջ գաղիերէն ուսուցման եղանակն յեղաշրջել և մինչև հիմայ գործածուած դատագրքերն և հին դրութիւնն վանել որք փոխանակ աշակերտին գիտութիւններ ընծայելու, փոխանակ օգնելու նորա առաջին քայլերուն լեզուին մէջ զորս ահա կ'ակսի ուսանիլ իրեն համար բոլորովին օտար մի լեզու, ընդհակառակն կը դժուարացնեն զան և առաջին վայրկենին աշակերտին առջեւ այնպիսի դժուարութիւններ կը հանեն որք կը խրտուցանեն և կը յուսահատեցնեն իսկ զինքը։

Մինչև հիմայ գործածուած դասագիրք շանքաանց և որք ըստ կարգին յարմար են միայն Գաղիացիներու իրենց մայրենի լեզուն ուսուցանելու և բոլորովին անյարմար և անօգուտ օտարազգի աշակերտի մը։ Ահա այդ դասագրոց տեղն գրաւելու համար պատրաստուած է այս նոր դասագիրքն որ կուգայ մեր ազգային վարժարանաց մէջ մեծ պակաս մը լեցնելու և այդ կարեւոր լեզուի դիւրին կերպով ուսուցման հզօրագէս նպաստելու։

Աշդէն Ցօրինողին անունն բաւական գրաւական մ'է գործոյն կարեւորութեան և օգտակարութեան։

Կը ծախուի ամեն հայ գրավաճառաց քով ի գին ½ դահեկան։ Կեդրոնատեղին է Արամեան տպարանն, 13, Ցակոբեան խան։

ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՅՑԵՏՈՄՄԻ

Լաւագոյն քառթօնի վրայ ամեն լեզուաւ կը պատրաստուի ի գին 100 Հատը 10 դհկ. պէտք ունեցողները պէտք է դիմեն Յ.Արամեան տպարան, Ցակոբեան խան 13 կ. Պոլիս։

Ա Զ Դ

ԼՈՒՅՍԸ ձեռքէ կը ծախուի նաեւ Հանրածանօթ Ղրաւաճառ Պօղոս աղայի խանութին ի Պահճէ-գաբու։

ԹՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ

ԲԻՒԶԱՆԴ Մ. ՊՕՋԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Զապմագճլար եօզուղը Փօճաճբաղը խան թիւ 5

նման և. Էրմանը միւտ վսեմաշուք հիւրերով, կոչնականներով լի էին։

Մանաւանդ լրագրապետք և հանդիսագիրք, հեղինակք, պատկերահանք՝ խումբ խումբ կը դիմէին Էրման ապարանն, ուր միշտ սիրալիր և մեծապատիւ ընդունելութիւն կը գտնէին և կը վարձաարուէին։ Գրական ճաշակ և տաղանդ չունեցողը ներս մտնելէ արդիլուած էր, որպէս մեղաւոր ոք Արքայութեան դռնէն։

Օրուան հրատարակուած փարիզեան լուրերուն մէջ միշտ կը տեսնէիր Էրման մասին մի քանի տող ներքոդական մը։

Օտա Նախաթարին հետ այցելեցին Սիլիկիոյ վերջին թագաւոր Լեւոն Ջ. Լուսինեան տարաբախտ և տարաշխարհիկ իշխանին դամբարանը, Պալեան Վսեմ. Յակոբ պէյի գերեզմանատունը, և յետոյ այն թանգարաններն՝ ուր ազգային այլ և այլ կարգի հնութիւններ կային.

Տիեզերահռչակ քերթողին՝ Հիւկօի քանիցս այցելեցին, և 19րդ դարու իմաստասէր-բանաստեղծին հետ ի միասին այցելեցին իշխան և իշխանուհի Լուսինեանի, որք կը պնդէին թէ Նիսպրոս կղզին միշտ իրենցն է, և նոյն առեներ ունեցածնին չունեցածնին կը վաճէին, և կարծես թէ բոլորովին թուղթ, դրիչ, մելան կտրած՝ աշխարհիս չորս կողմի Հայոց օրուան անհրաժեշտ գրագիրն կամ քարտուղարն էին դարձած, գլուխ հանելու համար աշխարհալարական, երկրակալական և պաշտօնապետական դիւանագիտութիւն մը, որոյ չքողութիւնն՝

աղդն ու աշխարհք վաղուց յանձնած կացանդին կամ Օրացոյցին յդած են։

14.

ԻՇԽԱՆ ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՄԸ ԵՒ ԷՐՄԱ

—Տէ՛ր, գո՞հ էք, ըսաւ Էրման, այժմեան ձեր կեանքէն, եպիսկոպոս, վարդապետ, գրագէտ, մտաենաշէն եղաք, վանական կեանք անցուցիք, կրօնք փոխեցիք, ուղղափառ էիք՝ չարափառ եղաք, և այժմ կրկին ուղղափառ կրօնին կը ծառայէք, ուխտ ըրած էիք կուսակրօն մնալ, ձեր ուխտին դրժեցիք, եպիսկոպոսական վեղար, սեւեմ մէկտի նետեցիք, տառատոկը մէկդի նետելով դասալիք եղող զինուորականի մը պէս, կրօնական կեանքէ աշխարհական կեանց մէջ ցատկեցիք, կուսակրօն մնալու ուխտեր էիք՝ ամուսնացաք ալ, և այժմ իշխան եղաք ու իշխանուհի մ'ալ տնկեցիք ձեր քովն ի վեր -

—Կէս գոհ՝ կէս դժգոհ եմ, ըսաւ իշխանը, գոհ եմ որ աշխարհքը կը վայելեմ այժմ աւելի հարմարձակ կերպով, և աւելի փորձառութեամբ։ Աստուածաշունչին այն պատուէրը, որ կ'ըսէ թէ «աճեցարուք և բազմացարուք». և Ծործք Առաքելոցի մէջ՝ չգիտեմ ո՞ր Առաքեալին «պարտ է եպիսկոպոսի միոյ կնոջ այր լինել» պատուէրն գործնապէս յարգեցի։ Կրօնք փո-